

6. Aktivity seniorů

Aktivní státní znamená nejen přijetí zdravého životního stylu, příležitost déle pracovat a odcházet do důchodu později, ale být aktivním i po tomto odchodu. K aktivnímu životu seniorů patří i účast na životě společnosti, zapojení do občanských aktivit, celoživotní učení a sebezvzdělávání.

Kandidáti a zvolení zastupitelé ve volbách do zastupitelstev obcí 2014

Tato část je věnována aktivitě seniorů ve veřejném životě obcí na základě jejich využití pasivního volebního práva, tj. práva ve volbách kandidovat a být volen. Analyzované údaje se týkají **řádných komunálních voleb**, které proběhly v říjnu 2014 a jejich základního srovnání s předchozími komunálními volbami (na podzim 2006 a 2010).

Prvním, i když ne jediným, předpokladem pro získání volebního práva je dosažení věku 18 let. Koncem roku 2014 bylo v Jihočeském kraji (v obcích, kde proběhly v říjnu volby) 523 tis. osob ve věku 18 a více let, z toho víc než pětinu tvořili senioři ve věku 65 a více let. **Volební potenciál** Jihočeského kraje představoval při volbách do zastupitelstev obcí 2014 celkem 515 tisíc oprávněných voličů, kteří byli zapsáni v seznamech voličů, což se samozřejmě liší od počtu obyvatel kraje, ale můžeme předpokládat, že i ve voličské základně mají senioři pětinový podíl.

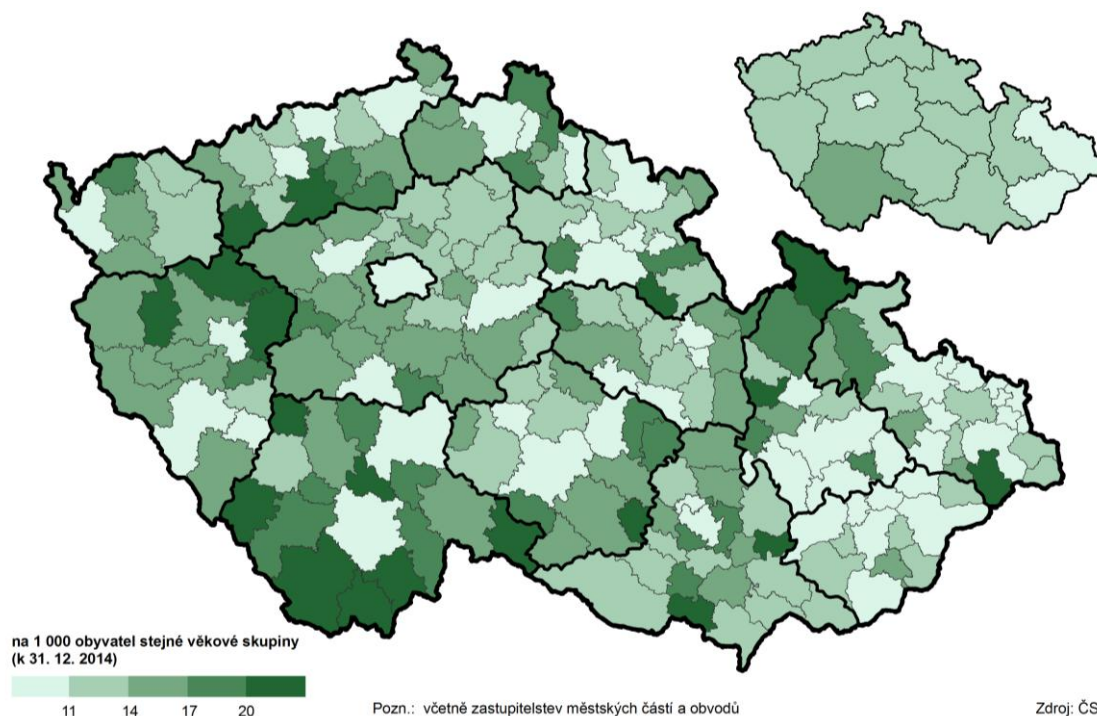
Celkem v řádných komunálních volbách 2014 **kandidovalo** v kraji 18,5 tis. osob, z toho 1,8 tis. kandidátů bylo ve věku 65 a více let. V přepočtu na 1 000 obyvatel ve věku 18 a více let kandidovalo celkem v Jihočeském kraji 35 osob. Ve věkové skupině 18–64 let kandidovalo 41 osob a ve věkové skupině 65 a více let zhruba 15 osob.

Průměrný **věk kandidátů** Jihočeského kraje byl 46,2 roku, průměrný věk kandidujících mužů byl 46,7 roku a žen 45,3 roku. Ve srovnání s ČR byli v kraji kandidující muži starší o půl roku, ženy byly stejně staré.

Počtem kandidátů seniorského věku na 1 000 seniorů se Jihočeský kraj v **mezikrajském srovnání** řadí na první místo. V nejmenší míře kandidovali senioři v Hlavním městě Praze (7 seniorů v přepočtu na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let). V celé České republice se o místo v zastupitelstvech obcí a měst ucházelo 12 kandidátů seniorského věku v přepočtu na 1 000 seniorů.

Z **vnitroregionálního pohledu** nejvíce kandidátů mezi seniory bylo v SO ORP Trhové Sviny (32,9 seniorů na 1 000 obyvatel věku 65 a více let), Týn nad Vltavou (30,4) a Kaplice (27,3). Naopak nejméně se o místo v zastupitelstvu ucházeli senioři v SO ORP České Budějovice (8,7), Tábor (10,8) a Strakonice (12,3).

Ktg 6.1 Osoby ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů kandidující ve volbách do zastupitelstev obcí v říjnu 2014

V Jihočeském kraji tvořili senioři necelou desetinu z celkového počtu kandidátů. V **meziokresním srovnání** mají nejnižší ale i nejvyšší podíl seniorů mezi kandidáty věkově nejmladší jihočeské okresy - Prachatice (nejnižší) a Český Krumlov (nejvyšší).

Tab 6.1 Platní kandidáti ve volbách do obecních zastupitelstev podle pohlaví a podle okresů v roce 2014

	Platní kandidáti			z toho ve věku 65 a více let			Podíl kandidátů ve věku 65 a více let (%)		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Jihočeský kraj	18 487	12 950	5 537	1 782	1 350	432	9,6	10,4	7,8
v tom okres:									
České Budějovice	4 074	2 783	1 291	410	302	108	10,1	10,9	8,4
Český Krumlov	2 034	1 431	603	214	168	46	10,5	11,7	7,6
Jindřichův Hradec	3 221	2 306	915	314	234	80	9,7	10,1	8,7
Písek	2 232	1 544	688	223	159	64	10,0	10,3	9,3
Prachatice	2 018	1 378	640	180	135	45	8,9	9,8	7,0
Strakonice	2 242	1 603	639	201	165	36	9,0	10,3	5,6
Tábor	2 666	1 905	761	240	187	53	9,0	9,8	7,0

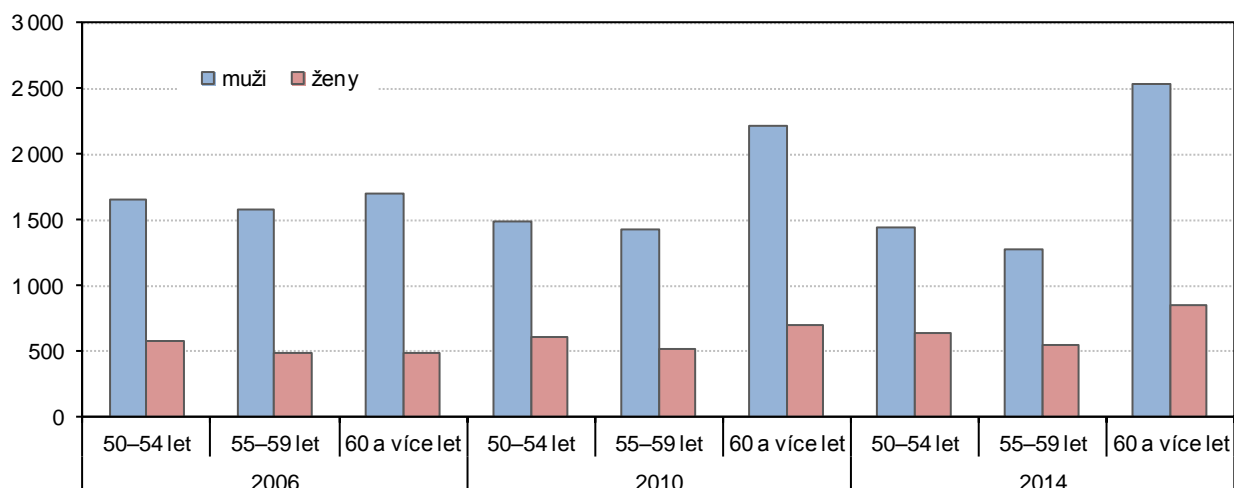
Kandidáti v seniorském věku se na kandidátních listinách častěji vyskytovali ve větších obcích. Ve **velikostních skupinách obcí** od 2 tis. obyvatel tvořili z celkového počtu kandidátů více než 12 %, nejvyšší podíl byl zaznamenán ve městech s 5 až 20 tis. obyvateli (15 %). Naopak nejnižší podíl – do 6 % měli na kandidátních listinách v obcích s 200 až 999 obyvateli.

Tab 6.2 Platní kandidáti ve volbách do obecních zastupitelstev podle pohlaví a podle velikostních skupin obcí v Jihočeském kraji v roce 2014

	Platní kandidáti			z toho ve věku 65 a více let			Podíl kandidátů ve věku 65 a více let (%)		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Jihočeský kraj	18 487	12 950	5 537	1 782	1 350	432	9,6	10,4	7,8
v tom podle velikosti obce:									
do 199 obyvatel	2 294	1 656	638	186	149	37	8,1	9,0	5,8
200–499 obyvatel	3 408	2 402	1 006	198	150	48	5,8	6,2	4,8
500–999 obyvatel	2 820	1 994	826	165	126	39	5,9	6,3	4,7
1 000–1 999 obyvatel	2 743	1 898	845	262	193	69	9,6	10,2	8,2
2 000–4 999 obyvatel	2 458	1 728	730	295	224	71	12,0	13,0	9,7
5 000–19 999 obyvatel	3 038	2 126	912	454	350	104	14,9	16,5	11,4
20 000–49 999 obyvatel	1 042	718	324	140	103	37	13,4	14,3	11,4
50 000 a více obyvatel	684	428	256	82	55	27	12,0	12,9	10,5

Následující graf byl vytvořen z dat, zveřejněných na volebním serveru ČSÚ, kde jsou mimo jiné informace o počtech kandidátů a zvolených zastupitelů v rozdělení podle věku do pětiletých věkových skupin, přičemž poslední je **věková kategorie 60 let a více**. Oproti volbám 2006 se při komunálních volbách 2010 a 2014 celkový počet kandidátů zvyšoval a přitom se zvyšovaly i počty kandidujících ve věkové kategorii 60 a více let. Ve věkové kategorii 50–54 let a 55–59 let počty kandidátů celkem klesly, i přes rostoucí počet kandidujících žen vlivem snižování počtu kandidujících mužů.

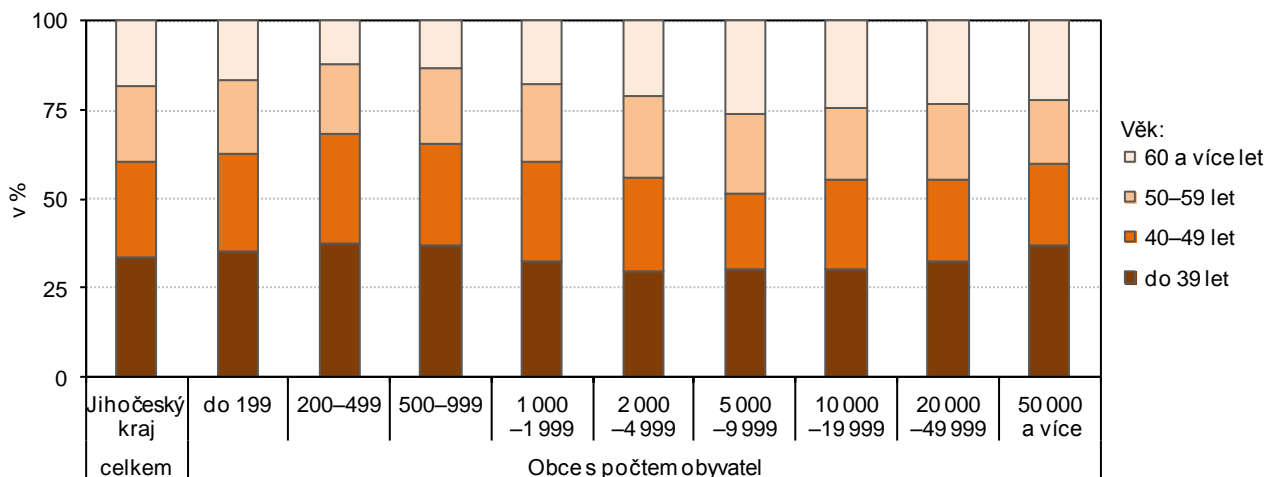
Graf 6.1 Kandidáti podle věku a pohlaví ve volbách do zastupitelstev obcí v letech 2006, 2010 a 2014 v Jihočeském kraji

V relativním vyjádření byla v roce 2014 z kandidujících mužů necelá pětina **ve věku nad 60 let** víc než pětina ve věku 50–59 let. Oproti volbám 2006 se podíl kandidujících mužů ve věku 50–59 let snížil (o 7 procentních bodů) a ve věku 60 a více let se zvýšil (o 5 procentních bodů). Mezi kandidujícími ženami v roce 2014 představovaly kandidátky ve věku 60 a více let 15 % (v roce 2006 – 11 %) a ve věku 50–59 let 21 % (v roce 2006 – 25 %).

V Jihočeském kraji byl při volbách 2014 celkový poměr mezi kandidáty mladšími 50 let a kandidáty staršími 3:2. Lepší poměr ve prospěch osob mladších 50 let měly obce do 1 000 obyvatel. Horší poměr a relativně nejvíc osob ve věku 50 a více let se objevilo mezi kandidáty v obcích s počtem obyvatel 5 000–9 999 (48 %).

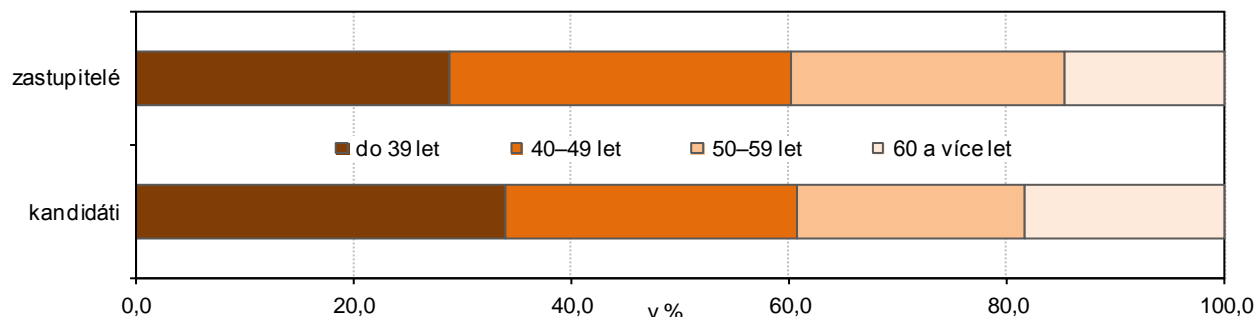
Graf 6.2 Kandidáti ve volbách do zastupitelstev obcí 2014 v Jihočeském kraji podle věku a podle velikostních skupin obcí

O úspěšnosti kandidatury rozhodují volby. V dalším textu jsou uvedeny informace o **zvolených členech zastupitelstev**, tak jak vzešli z řádných voleb (případné změny a nastoupení náhradníků nezahrnují). Z kandidátů podle věku byly nejméně úspěšné věkové skupiny 40–49 let a 50–59 let věku, ve kterých získalo mandát 35 % kandidátů. Z kandidátů do 39 let věku se ve volbách prosadila čtvrtina a z kandidátů ve věku 60 a více let necelá čtvrtina (24 %). Menší úspěšnost seniorů může být do jisté míry ovlivněna jejich pozicí spíše v druhé polovině kandidátních listin.

Graf 6.3 Kandidáti a zvolení zastupitelé podle věku ve volbách do zastupitelstev obcí 2014 v Jihočeském kraji

V Jihočeském kraji bylo ze zastupitelů zvolených v komunálních volbách 2014 téměř 6 % ve věku 65 a více let. Největší podíl seniorů je v zastupitelstvech obcí okresu Písek a podle velikostních skupin obcí v zastupitelstvech měst nad 50 tisíc obyvatel (České Budějovice) a s počtem 5 000–19 999 obyvatel. Pro doplnění uvádíme, že **průměrný věk zastupitelů** obecních zastupitelstev Jihočeského kraje zvolených v řádných volbách byl 46,7 let, nejmladší zastupitelstva obcí měl okres Tábor – průměrný věk 45,8 let a nejstarší Jindřichův Hradec – 47,6 let. Ve městě České Budějovice byl průměrný věk zvolených zastupitelů 50,7 let.

Tab 6.3 Zvolení zastupitelé ve volbách do zastupitelstev obcí 2014 podle pohlaví a podle okresů

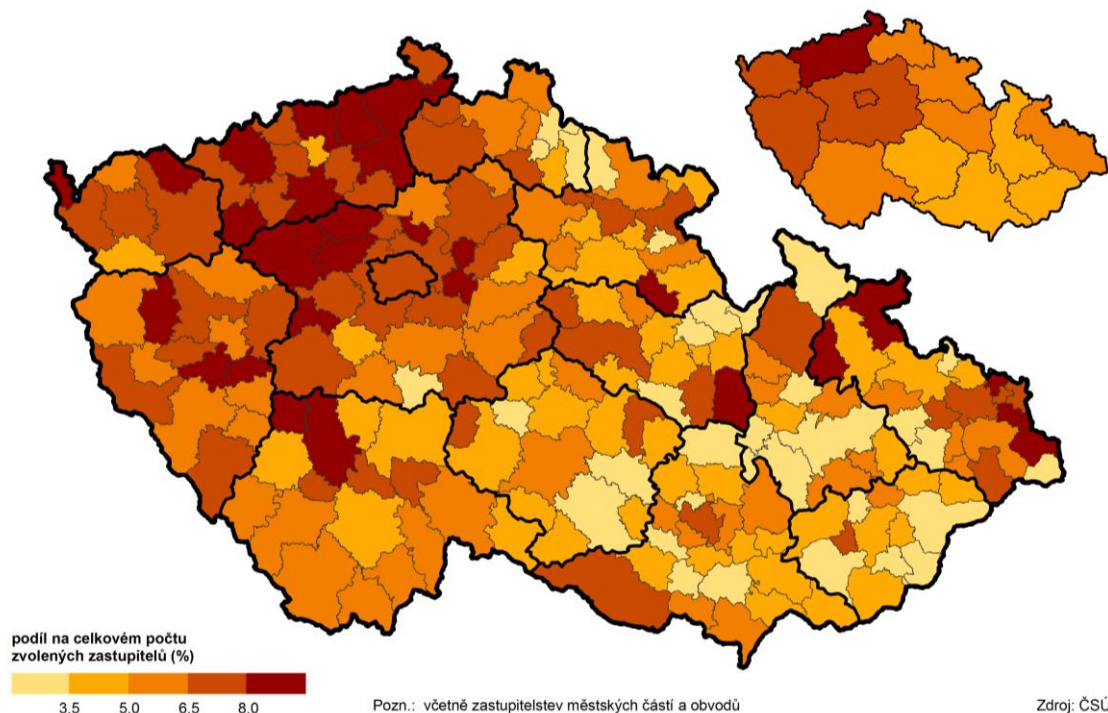
	Zvolení zastupitelé			z toho ve věku 65 a více let			Podíl zastupitelů ve věku 65 a více let (%)		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Jihočeský kraj	5 549	4 210	1 339	327	277	50	5,9	6,6	3,7
v tom okres:									
České Budějovice	1 046	788	258	58	49	9	5,5	6,2	3,5
Český Krumlov	461	359	102	27	25	2	5,9	7,0	2,0
Jindřichův Hradec	949	722	227	53	44	9	5,6	6,1	4,0
Písek	677	508	169	53	43	10	7,8	8,5	5,9
Prachatice	559	406	153	29	21	8	5,2	5,2	5,2
Strakonice	877	660	217	53	46	7	6,0	7,0	3,2
Tábor	980	767	213	54	49	5	5,5	6,4	2,3

Tab 6.4 Zvolení zastupitelé ve volbách do zastupitelstev obcí 2014 podle pohlaví a podle velikostních skupin obcí

	Zvolení zastupitelé			z toho ve věku 65 a více let			Podíl zastupitelů ve věku 65 a více let (%)		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Jihočeský kraj	5 549	4 210	1 339	327	277	50	5,9	6,6	3,7
v tom podle velikosti obce:									
do 199 obyvatel	1 543	1 159	384	121	98	23	7,8	8,5	6,0
200–499 obyvatel	1 529	1 124	405	59	50	9	3,9	4,4	2,2
500–999 obyvatel	907	700	207	33	27	6	3,6	3,9	2,9
1 000–1 999 obyvatel	634	487	147	36	30	6	5,7	6,2	4,1
2 000–4 999 obyvatel	461	355	106	33	28	5	7,2	7,9	4,7
5 000–19 999 obyvatel	328	261	67	34	34	-	10,4	13,0	-
20 000–49 999 obyvatel	102	86	16	6	6	-	5,9	7,0	-
50 000 a více obyvatel	45	38	7	5	4	1	11,1	10,5	14,3

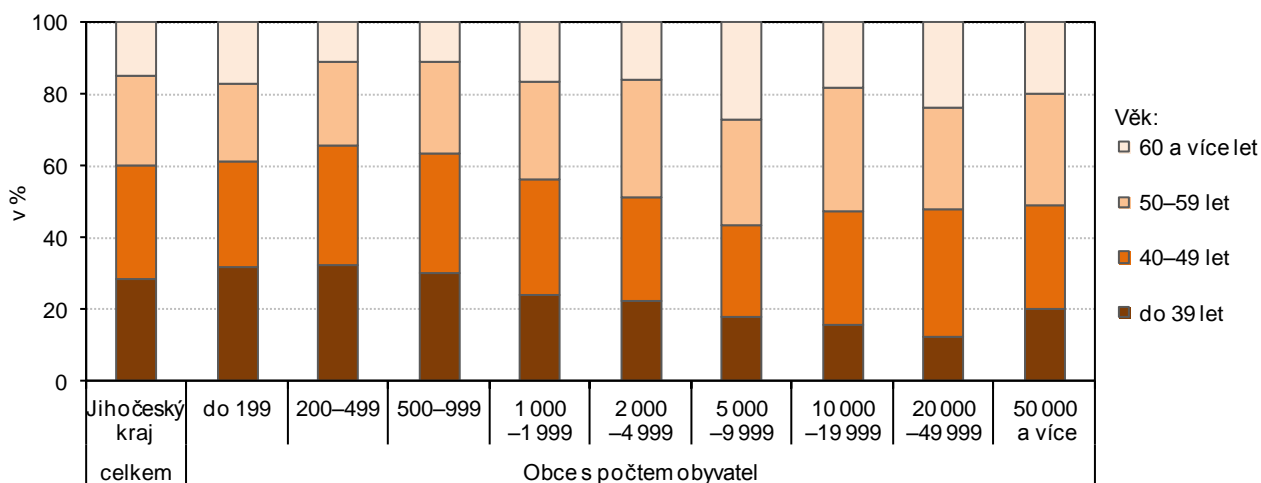
Kartogram 6.2 přináší **mezikrajské srovnání** i podrobnější vnitroregionální pohled. Jihočeský kraj se podílem osob v seniorském věku v zastupitelstvech obcí téměř shoduje s celorepublikovou hodnotou (5,8 %). Nejvyšší podíl osob ve věku 65 a více let mají kraje Ústecký (8,2 %) a Karlovarský (7,5 %), naopak nejnižší podíl kraj Zlínský (3,7 %) a Vysočina (4,3 %). Ve **vnitroregionálním pohledu** byl v Jihočeském kraji nejvyšší podíl seniorů mezi zvolenými zastupiteli obcí SO ORP Písek (9,4 %) a Blatná (8,1 %), naopak nejnižší podíl v SO ORP Tábor (4,6 %) a Strakonice a Dačice (v obou 4,9 %).

Ktg 6.2 Zvolení zastupitelé ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů ve volbách do zastupitelstev obcí v říjnu 2014

Z podrobnějšího rozdělení zastupitelů zvolených v řádných komunálních volbách 2014 na věkové skupiny je patrné, že v kraji bylo 28,8 % obecních zastupitelů ve věku do 39 let a ve věku 60 a více let bylo 14,7 % obecních zastupitelů.

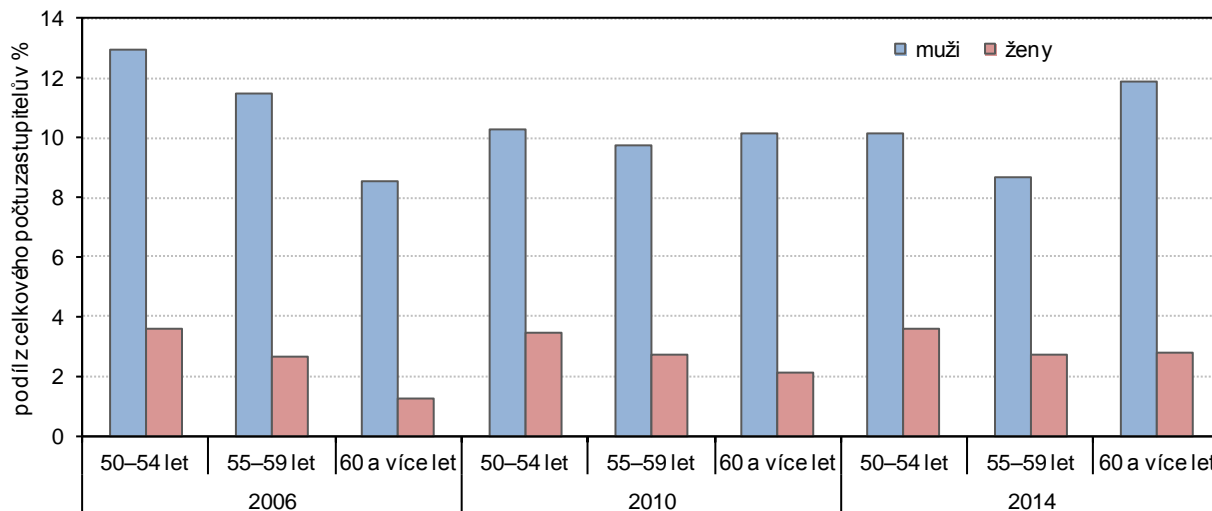
Graf 6.4 Zvolení zastupitelé ve volbách do zastupitelstev obcí 2014 podle věku a podle velikostních skupin obcí v Jihočeském kraji

Ve srovnání s volbami 2006 zvolená zastupitelstva poněkud zestárla, průměrný věk zastupitelů zvolených při řádných volbách na podzim 2006 byl 46,0 let a při říjnových volbách 2014 dosáhl 46,7 let. Zvýšil se podíl zastupitelů (mužů i žen) ve věku 60 a více let z 9,8 % na 14,7 % v roce 2014. Zároveň se však podíl předchozích dvou věkových kategorií (50–54 let a 55–59 let) snížil, především vlivem klesajícího podílu mužů, podíl žen se v těchto kategoriích prakticky nemění.

Graf 6.5 Zvolení zastupitelé podle věku a pohlaví ve volbách do zastupitelstev obcí v letech 2006, 2010 a 2014 v Jihočeském kraji

Senioři a informační technologie

Jaký je v dnešním světě plném počítačů a moderních komunikačních technologií vztah seniorů k těmto atributům dnešní doby, budeme ilustrovat na základě výsledků Výběrového šetření o informačních a komunikačních technologiích v domácnostech a jejich využívání jednotlivci (VŠIT). Toto šetření je prováděno každoročně ve 2. čtvrtletí sledovaného roku formou osobního rozhovoru, a to na výběrovém vzorku cca 10 tisíc jednotlivců ve věku 16 a více let a jeho výsledky jsou pak propočteny na celou populaci osob starších 15 let.

Z výsledků šetření je v tabulkách a grafech uvedeno použití osobního počítače/internetu jednotlivci podle věkových skupin, přičemž pro zjednodušení jsou uvedeni jednotlivci, kteří počítač/internet v posledních 3 měsících před prováděním šetření použili bez ohledu na to, jak často ho používají a na jedince, kteří ho nepoužili nikdy. Uživatele, kteří PC/internet použili, ale nikoli v posledních třech měsících, tabulka ani grafy neuvádějí.

Používání osobního počítače a internetu je stále víc běžné, což dokládá ve všech věkových skupinách rostoucí podíl jedinců, kteří počítač/internet v posledních třech měsících použili, a zároveň klesající podíl jedinců, kteří ho nepoužili nikdy.

Zatímco pro Jihočechy do 35 let věku je používání osobního počítače i internetu dnes již naprostou samozřejmostí a počítač/internet nikdy nepoužil jen jeden jedinec ze 100, mezi seniory z pochopitelných důvodů není jejich používání až tak rozšířené. Ve srovnání se situací před 5 lety však zejména u seniorů došlo k významnému zlepšení, počet seniorů, kteří počítač/internet v posledních 3 měsících použili, se zdvojnásobil. V dnešní době již počítač/internet použil v posledních 3 měsících každý pátý senior, zatímco v roce 2010 to byl v případě počítače každý desátý senior a navštěvujících internet bylo ještě méně (každý dvanáctý senior). Podle posledních výsledků počítač nikdy nepoužilo 63 % a internet 67 % seniorů Jihočeského kraje.

Tab 6.5 Jednotlivci podle použití osobního počítače a internetu podle věku v Jihočeském kraji v letech 2010 až 2014^{*)}

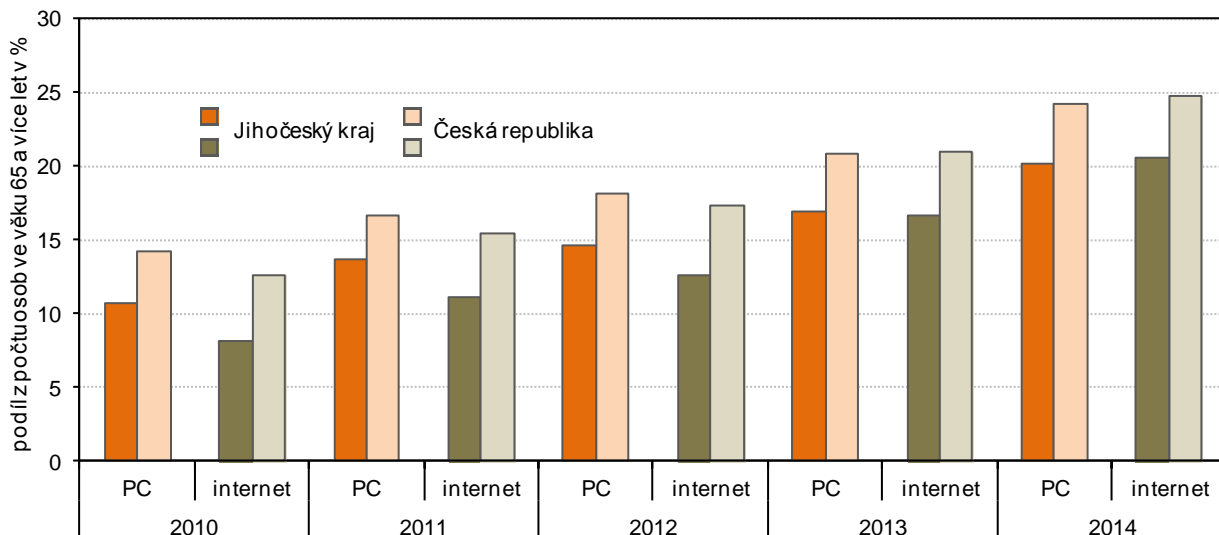
Zdroj: ČSÚ - Vyběrové šetření o využívání informačních a komunikačních technologií

	Jednotlivci podle použití informačních technologií									
	použili v posledních 3 měsících					nikdy nepoužili				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
	osobní počítač									
Podíl z počtu osob ve věkové skupině (%):										
16–34 let	88,6	91,4	92,9	96,1	96,4	4,2	3,9	3,3	1,6	1,0
35–64 let	64,0	66,9	71,7	74,6	80,6	28,0	24,5	19,4	17,0	12,5
65 a více let	10,7	13,6	14,6	16,9	20,2	78,9	76,1	73,1	69,3	63,2
	internet									
Podíl z počtu osob ve věkové skupině (%):										
16–34 let	84,3	89,5	92,2	96,5	97,6	8,8	5,4	4,0	2,0	1,2
35–64 let	57,0	62,4	70,1	74,6	81,4	33,8	28,1	21,5	18,2	13,2
65 a více let	8,2	11,1	12,6	16,7	20,6	86,6	83,0	79,0	73,6	67,4

^{*)} Vážené klouzavé průměry z tříletých období - např. za rok 2014 je údaj vypočítán jako průměr z dat za roky 2013, 2014 a 2015. Období sběru dat: 2. čtvrtletí daného roku

Zajímavostí, která vyplývá z tabulky a zejména z následujících grafů, a která je odrazem reality, je skutečnost, že od 2014 používání internetu „předběhlo“ počítače, u věkové kategorie 16–34 let to bylo ještě o rok dříve. Je to logické, vzhledem k tomu, že počítače již nejsou jediným prostředkem umožňujícím používání internetu. Za použití internetu se považuje jakákoliv aktivní činnost na internetu, např. prohlížení webových stránek, stahování souborů, používání e-mailů, z jakéhokoliv místa pro jakýkoliv účel (soukromý, pracovní atd.), a to jak na počítačích, tak na mobilních telefonech, tabletech atd.

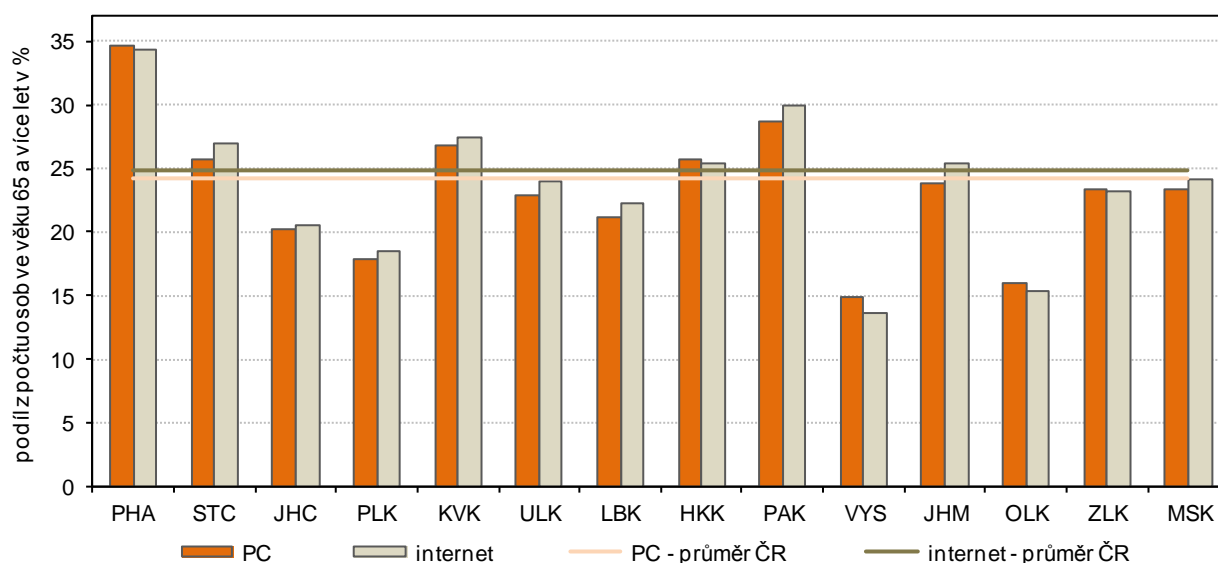
Graf 6.6 Jednotlivci ve věku 65 a více let, kteří použili PC a internet v posledních 3 měsících v Jihočeském kraji a ČR v letech 2010 až 2014

Ve srovnání s průměrným seniorem České republiky je mezi jihočeskými seniory používání počítače i internetu méně rozšířené. V České republice již internet a počítač používala v posledních třech měsících čtvrtina seniorů. Z mezikrajského srovnání vyplývá, že použití počítače a internetu mezi seniory je nejběžnější v Hlavním městě Praze a v Pardubickém kraji a naopak nejméně časté v Kraji Vysočina a Olomouckém kraji.

Graf 6.7 Jednotlivci ve věku 65 a více let, kteří použili PC a internet v posledních 3 měsících podle krajů v roce 2014

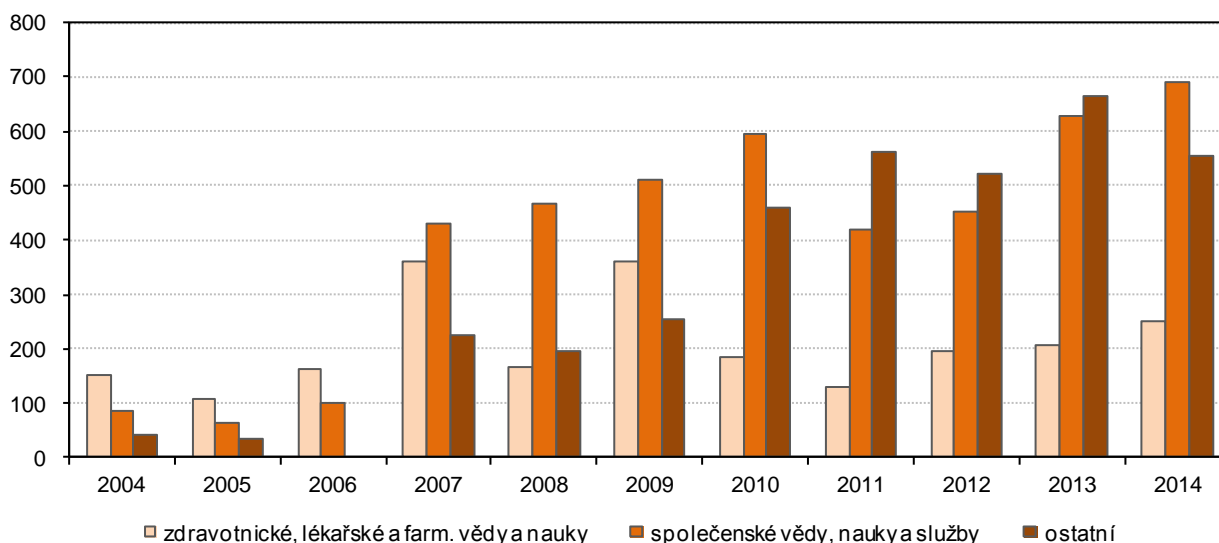
Celoživotní vzdělávání - Univerzita třetího věku

Univerzity třetího věku (dále jen U3V), jako specifická součást celoživotního vzdělávání, poskytují starším občanům vzdělávání na nejvyšší možné, tedy univerzitní úrovni, čímž se liší od jiných forem vzdělávacích činností, byť také orientovaných na tuto populaci. Vzdělávání na univerzitě třetího věku má výlučně charakter osobnostního rozvoje, nikoliv profesní přípravy a nezakládá tak nárok na vysokoškolský titul.

U3V jako jedna z možností kvalitního naplnění volného času podporuje aktivizaci starších dospělých a seniorů. Zpřístupňuje jim vhodnou formou nové poznatky, vědomosti a dovednosti, podporuje jejich psychickou a fyzickou svěžest. V neposlední řadě eliminuje sociální vyloučení seniorů a do jisté míry je zárukou jejich integrace do společnosti.

Univerzita třetího věku na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích vznikla již v roce 1992 rozhodnutím tehdejšího vedení jako jedna z forem celoživotního vzdělávání. V současné době realizuje Jihočeská univerzita širokou škálu ucelených vzdělávacích programů a oborů, semestrálních kurzů a dalších vzdělávacích akcí na třech místech v Jihočeském kraji - v Českých Budějovicích, Písku a Prachaticích. Posлуhačem U3V se může stát uchazeč, který má vzdělání zakončené alespoň maturitou, je příjemcem starobního či invalidního důchodu a není nikde v zaměstnaneckém poměru.

Graf 6.8 Počet účastníků Univerzity třetího věku Jihočeské univerzity podle zaměření

Od roku 2007 se Univerzity třetího věku organizované Jihočeskou univerzitou účastní zpravidla víc než 1 000 posluchačů. Rozšíření nabídky oproti roku 2006 pro U3V napomohlo využití prostředků z operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost, v jehož rámci bylo možné v programovacím období 2007–2013 čerpat prostředky z Evropského sociálního fondu.

Tab 6.6 Počet účastníků Univerzity třetího věku Jihočeské univerzity podle zaměření programů

Zdroj: JČU, Výroční zpráva (2004-2014)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Celkem	1 125	1 240	1 111	1 170	1 499	1 494
v tom:						
přírodní vědy a nauky	33	140	110	117	289	154
technické vědy a nauky	120	101	97	90	-	91
zemědělské, lesnické a veterinární vědy a nauky	30	13	-	-	-	-
zdravot., lékařské, farmaceutické vědy a nauky	362	185	129	194	206	249
společenské vědy, nauky a služby ¹⁾	510	594	418	454	629	691
obory z oblasti psychologie ¹⁾	55	136	178	144	-	-
ekonomie	-	41	-	21	24	13
právo, právní a veřejnosprávní činnost	-	-	41	-	-	-
pedagogika, učitelství a sociální péče	-	8	62	-	160	259
vědy a nauky o kultuře a umění	15	22	76	150	191	37

¹⁾ od roku 2013 do oblasti společenské vědy, nauky a služby zahrnutý obory z oblasti psychologie

V roce 2014 organizovaly vzdělávací akce a kurzy v rámci U3V především Zdravotně sociální (973 účastníků U3V) a Teologická fakulta (508 účastníků), jeden kurz i Ekonomická fakulta (13 účastníků). V uplynulých letech se do organizace vzdělávání v rámci U3V zapojily také Filozofická a Zemědělská fakulta.

